

Handleiding praktijkopdrachten bij organisaties

Afstudeeropdrachten en andere praktijkgevalletjes met mij

De handleiding is geschreven voor de begeleiding van praktijkopdrachten door ondergetekende. De aanwijzingen vervangen op geen enkele wijze de eisen die door (onderwijs)instellingen aan het vervullen van praktijkopdrachten worden gesteld.

In de handleiding worden aanwijzingen gegeven voor het vervullen van praktijkopdrachten. Met nadruk wordt gesteld dat slechts *aanwijzingen* worden gegeven. Het principe substance over form prevaleert. Mocht u op onvolkomenheden of onduidelijkheden stuiten of een andere tip hebben ter verbetering, dan hoor ik dat graag.

Er worden aanwijzingen gegeven met betrekking tot de inhoud van de rapportage en de per fase te verrichten werkzaamheden. De nummering van de fasen en de paragrafen is gelijk. De uitkomsten van de per fase te verrichten werkzaamheden kunnen 1 op 1 worden verwerkt in de met de fasen samenhangende paragrafen.

Schrijf de scriptie met het lettertype Arial 11. Gebruik voor de bronnen in de bronnenlijst en de voet- of eindnoten Arial 9.

In mijn handleidingen verwijs ik niet naar literatuur volgens de APA richtlijnen. Bij afstudeeropdrachten bij Inholland is dit echter wel vereist.

Inhoud van deze handleiding

- A Inhoud rapportage
- B De per fase te verrichten werkzaamheden

A Inhoud rapportage

1ste pagina Voorblad

<Naam bedrijf>

<De woorden: Een onderzoek naar <onderwerp> >

<Naam>, <Collegekaartnummer>, <Datum>

<Afstudeerperiode>

Contactgegevens	
Opdrachtnemer	
Naam	
Adres	
Postcode en woonplaats	
Telefoon	
E-mailadres	
Stage- of afstudeerplaats biedende organisatie	
Bedrijfsnaam	
Adres	
Postcode en plaats van vestiging	
Telefoon	
Begeleider op stage- of afstudeerplaats biedende organisatie	
Naam	
Telefoon	
E-mailadres	
Opdrachtgevende organisatie	
Naam	
Adres	
Postcode en plaats van vestiging	
Telefoon	
Begeleider op opdracht gevende organisatie	
Naam	
Telefoon	
E-mailadres	
Onderwijsinstelling Inholland	
Postcode en plaats van vestiging	
Adres	
Telefoon	
Begeleider vanuit onderwijsinstelling	
Naam	
E-mailadres	
Coördinator praktijkopdrachten	
Naam	
E-mailadres	

3de Pagina

Voorwoord

Ruimte voor een persoonlijke noot. Alleen in het voorwoord is de 'ik' vorm toegestaan.

4de Pagina

Managementsamenvatting

Begin de paragraaf met de woorden 'Voor u ligt een onderzoek naar

In de managementsamenvatting mag u de lezer in de eerste zin direct aanspreken. Hanteer verder een zakelijke vorm.

Neem in de managementsamenvatting het volgende op:

- opdrachtgever (en opdrachtnemer);
- de aanleiding tot het onderzoek;
- het doel van de opdracht;
- de hoofdvraag;
- de onderzoeksaanpak;
- de conclusies en de aanbevelingen.

5de Pagina

Eventueel een begrippenlijst en/of een lijst met afkortingen.

6de Pagina

Inhoudsopgave¹ (Waar bij een paragraaf staan kunnen uw pennenvruchten worden opgenomen)

1	Inleiding
1.1	Bedrijfsbeschrijving
1.2	Aanleiding
1.3	Doel
1.4	Waarde van het onderzoek voor de opdrachtgever en opdrachtnemer
1.5	Probleemstelling
1.5.1	Afbakening
1.5.2	Onderzoeksstructuur
1.6	Leeswijzer
2	Theoretisch kader
2.1	Inleiding
2.2	Theoretische verkenning
2.3	Conceptueel model van het onderzoek
2.4	Beschrijving theorie
2.4.1	Theorie 1
2.4.2	Theorie 2
2.4.3	Et cetera
3	Methodologie
4	Uitwerking van het onderzoek
5	Conclusies en aanbevelingen
6	Beoordeling ex post van het theoretisch kader
Bronnenlijst
Bijlage 0	Oprachtbevestiging
Bijlage 1	Tijdsplanning, risico's en voorwaarden
Bijlage 2	Gespreksverslagen

¹ Bij Inholland bestaat het scriptievoorstel uit paragraaf 1, de (voorlopige) bronnenlijst en bijlage 1. Het plan van aanpak bestaat bij Inholland uit de paragrafen 1, 2 en 3, de (voorlopige) bronnenlijst en de bijlagen 0 en 1.

Bijlage 3	Verslagen van directe waarneming
Bijlage 4	Bestaande vastleggingen

B De per fase te verrichten werkzaamheden

Fase 1 Inleiding

Fase 1.1 Bedrijfsbeschrijving

Begin de paragraaf met de woorden 'In dit rapport is een onderzoek beschreven naar'. Dit onderzoek is uitgevoerd bij <naam organisatie>.

Beschrijf bondig bij welke organisatie het onderzoek is uitgevoerd. Het doel van de beschrijving van is tweeledig. Ten eerste om een beeld te geven van de organisatie waar de opdracht wordt vervuld. Ten tweede om de functie die u inneemt bij het vervullen van de opdracht te positioneren. Betrek in deze beschrijving de volgende aspecten:

- Naam van het bedrijf
- De missie, de visie en de trends.
- De branche en de product- en marktcombinaties waarin de organisatie opereert.
- Het aantal medewerkers, de omzet, het balanstotaal en de juridische structuur.
- Een organogram met daarin opgenomen de aantallen personeelsleden per organisatorische eenheid. Het verdient aanbeveling in het organogram de aantallen personeelsleden per functie (organisatorische eenheid) op te nemen. Zo'n organogram geeft op overzichtelijke wijze een goed 'beeld' van de omvang van de organisatie en de hiërarchische verhoudingen en het relatieve belang van de functies binnen de organisatie weer.
- Een meer gedetailleerde beschrijving van de plaats (bijvoorbeeld een afdeling) van waaruit u de opdracht vervult. Positioneer uzelf.

Fase 1.2 Aanleiding

Begin de paragraaf met de zin 'Dit is een onderzoek naar <noem het onderwerp>'. Beschrijf de aanleiding tot het onderzoek. Aanleidingen voor een onderzoek zijn knelpunten in de voortbrenging. Onderzoeken naar de voortbrenging binnen organisaties worden zelden opgestart als alles op rolletjes loopt.

De voortbrenging binnen organisaties is het ervaringsobject van de bedrijfseconomische wetenschap. Het kenobject van de economische wetenschap is 'het alloceren van productiemiddelen door de mens'. Daarbij versta ik onder voortbrenging een stelsel van processen dat gericht is op het leveren van prestaties en het afleggen van verantwoording. Voor de definitie van organisaties sluit ik aan bij Van Egten. Zij stelt dat organisaties worden gevormd door het geheel van relaties die mensen bewust met elkaar aangaan om daardoor een gemeenschappelijk doel te bereiken (Van Egten, 1991).

Fase 1.3 Doel

Beschrijf hier het doel van het onderzoek.

Fase 1.4 Waarde van het onderzoek voor de opdrachtgever en opdrachtnemer

Opdrachtgever

Wat is het beroepsproduct dat voor de opdrachtgever wordt vervaardigd en wat is de waarde daarvan voor deze? Welke onderdelen worden geïmplementeerd?

Opdrachtnemer

Bekwaamheid verwerven met onafhankelijk en deugdelijk onderzoek. Draagvlak creëren in organisaties. Et cetera.

Fase 1.5 Probleemstelling

Fase 1.5.1 Afbakening

Geef aan of het onderzoek kwantitatief of kwalitatief van aard is. Begin deze paragraaf met de zin 'Dit is een <kwalitatief/kwantitatief> onderzoek naar

Beschrijf de hoofdvraag.

Indien dat opportuun is, positioneer het object van onderzoek in de hoofdvraag binnen een groter geheel van aandachtsvelden.

Beschrijf kort het object dat u gaat onderzoeken. Is dat bijvoorbeeld een proces, dan kan een korte beschrijving van de fasen binnen dat proces eventueel aangevuld met een stroomschema verhelderend werken voor de lezer. Gebruik bijvoorbeeld de woorden 'Het volgende proces <naam proces> is object van onderzoek. Dit proces kent de volgende fasen

Indien opportuun is, sluit deze paragraaf af door Inhoud te geven aan de gebruikte termen in het kenobject van de hoofdvraag.

1.5.2 Onderzoeksstructuur

De probleemstelling bestaat uit een hoofdvraag en deelvragen. In de hoofdvraag worden het ken- (de bril waarmee u kijkt) en ervaringsobject (waar u naar kijkt) van het onderzoek beschreven. Daarmee wordt tevens het onderzoek afgebakend. De deelvragen vormen de markeringen op weg naar het antwoord op de hoofdvraag.

De onderzoeksstructuur wordt aangegeven door:

- de deelvragen volgtijdelijk te rangschikken;
- de aard van de vragen aan te geven.

De aard van een vraag wordt bepaald door het type onderzoeksvraag en door het type ervaringsobject.

De volgende typen onderzoeksvragen worden onderscheiden: probleemverkennde, diagnostische, ontwerpende, monitorende of evaluerende vragen².

De volgende typen ervaringsobjecten worden onderscheiden: theoretisch (ist) empirisch ist, empirisch soll, empirisch gap en theoretisch (soll).

Hoofdvraag		Aard van de hoofdvraag	
.....		Ontwerpend	Empirisch gap
Deelvragen		Aard van de deelvragen	
1	Wat zijn relevante opvattingen in de theorie	Probleem-	Theoretisch

² Andriessen (Andriessen 2014, pagina 45) onderkent de volgende in de tijd gefaseerde vormen van onderzoek: probleemverkennd, diagnostisch, ontwerpend, monitorend en evaluerend onderzoek. Het verdient aanbeveling de typering van de vraag bij deze indeling en vocabulaire te laten aansluiten. De eerste fase betreft de theoretische verkenning en afbakening van het onderwerp. Deze mondt uit in de probleemstelling. De laatste twee fasen betreffen het bewaken van de implementatie en evaluatie van de resultaten. Deze fasen vallen in de praktijk vaak buiten het afstudeeronderzoek.

	met betrekking tot <het onderwerp in de hoofdvraag>?	verkennend	
1.1	Et cetera	Probleem- verkennend	Theoretisch
2	Wat is de huidige situatie?	Diagnostisch	Empirisch ist
3	Wat is de gewenste situatie?	Ontwerpend	Empirisch soll
4	Welke conclusies en aanbevelingen worden verbonden aan de analyse van de verschillen tussen de huidige (empirisch ist) en de gewenste (empirisch soll) situatie?	Ontwerpend	Empirisch gap
5	Wat zijn de verbeterde opvattingen in de theorie met betrekking tot <het onderwerp in de hoofdvraag>?	Ontwerpend	Theoretisch

Fase 1.6 Leeswijzer

Beschrijf de rest van de inhoud van het rapport. Geef aan wat in welke paragraaf wordt behandeld. Geef daarbij de samenhang tussen de paragrafen weer. Doe dit mede door aan te geven in welke paragraaf de vragen in de hiervoor beschreven probleemstelling worden behandeld.

Fase 2 Theoretisch kader

Fase 2.1 Inleiding

Begin de paragraaf met de woorden 'Het onderwerp van het onderzoek is'.

In deze paragraaf wordt de keuze gemaakt welke theorie wordt toegepast bij vinden van antwoorden op de vragen in de probleemstelling. In paragraaf 2.2 wordt verkend binnen welke discipline het onderwerp van het onderzoek zich bevindt. In paragraaf 2.3 wordt het conceptueel model voor dit onderzoek beschreven. In paragraaf 2.4 tenslotte wordt de theorie besproken die in het onderzoek wordt toegepast.

Fase 2.2 Theoretische verkenning

Verken welke kennisdomeinen met het onderwerp samenhangen. De uitkomsten van de verkenning hoeven nog niet te leiden tot een concrete verwijzing naar de literatuur of andere bronnen.

Fase 2.3 Conceptueel model van het onderzoek

Probeer hier het liefst schematisch in een conceptueel model de samenhang tussen de onderdelen van je onderzoek te beschrijven.

Fase 2.4 Beschrijving theorie³.

Fase 2.4.1 Theorie 1

Beschrijf de kenmerken van de theorie.

³ Deze paragraaf is ontleend aan 'Bergh, B.D., Bestuurlijke informatieverzorging: *een geestige materie*, Digitaal Leerboek, www.dewereldvolgensbergh.nl, 1994-heden, Versie 2017-01-13'.

Fase 2.4.2 Theorie 2

Fase 2.4.3 Et cetera

Fase 3 Methodologie⁴

De methodologie geeft aan op welke wijze antwoord wordt gegeven op de deelvragen in de probleemstelling. De methodologie moet functioneel, betrouwbaar en valide zijn.

De volgende methoden van data verzamelen worden onderscheiden:

- onderzoek naar theorie weergegeven in teksten (bijvoorbeeld vakliteratuur) of in audio en beeldmateriaal (bijvoorbeeld web lectures of een Ted Talk);
- verzamelen van bestaand materiaal over het ervaringsobject (bijvoorbeeld een procesbeschrijving);
- door directe waarneming met eigen zintuigen door mee te kijken of mee te werken of door waarneming met behulp van 'surveillance' technologie. Denk daarbij aan waarneming met behulp van camera's, enkelbanden, ingebrachte chips, het digitaal volgen van het gebruik van computers en (smart)phones (telefoongesprekken, e-mailverkeer, et cetera);
- enquêtes;
- hoor en wederhoor (interviews);
- het zelf verrichten van werkzaamheden.

In een onderzoek zal in de regel een mix van de genoemde methoden worden toegepast.

Een woord van waarschuwing over de kwaliteit van de gebruikte bronnen. Een wetenschappelijke artikel uit een goed tijdschrift heeft in het algemeen een hoge kwaliteit om de eenvoudige reden dat zo'n tijdschrift een deskundige redactie heeft die de kwaliteit van de artikelen bewaakt. Dit is niet met alle teksten het geval. Een web lecture van een Nobelprijswinnaar over het algemeen een hoge kwaliteit. Van andere presentaties op het web kan je niet altijd hetzelfde zeggen. Zorg ervoor de kwaliteit van de bronnen in hun onderlinge samenhang van voldoende kwaliteit zijn.

Het is toegestaan om een link te gebruiken bij een verwijzing naar een bron van informatie op het world wide web. Het is echter verstandig om dan ook een download te bewaren. Links kunnen in de loop er tijd verdwijnen.

De volgende methoden van data-analyse worden onderscheiden: statistisch analyseren, samenvatten, structureren en patronen ontdekken.

Citeer de hoofdvraag. Citeer tevens de deelvragen. Verbind, om de methodologie te verankeren, de theoretische deelvragen met de empirische deelvragen. Begin met het citeren van de empirische deelvraag of deelvragen waar de theorie haar toepassing gaat vinden. Motiveer daarna aan de hand van de hiervoor beschreven kenmerken van de theorie waarom u voor deze theorie heeft gekozen om een antwoord te kunnen vinden op die empirische deelvragen. Verbind, om de methodologie te verankeren, bij de empirische deelvragen de theorie met de gekozen wijzen van data verzamelen en data-analyse. Begin met aan te geven in welke paragraaf of paragrafen een antwoord wordt gegeven op de empirische deelvraag.

Fase 4 Uitwerking van het onderzoek

Begin de paragrafen met een inleiding. Geef daar onder meer aan op welke wijze u welke

⁴ Zie voor toelichting op de hier gebruikte begrippen (Andriessen 2011) en (Inholland, 2013).

vragen gaat beantwoorden. Sluit hierbij aan op hetgeen bij 'Methodologie' staat beschreven.

Sluit de paragraaf af met het herhalen van de vragen, de conclusies die u heeft getrokken en de aanbevelingen die u heeft gegeven. Zorg ervoor dat de conclusies worden onderbouwd door uw onderzoeksresultaten.

Fase 5 Conclusies en aanbevelingen

Beschrijf de hoofdvraag de onderbouwde conclusies en aanbevelingen.

Fase 6 Beoordeling ex post van het theoretisch kader

Op bachelor niveau hoeft deze paragraaf niet te worden uitgewerkt. Het mag wel.

Andriessen schrijft in zijn inaugurele rede (Andriessen, 2014) dat het onderzoekend vermogen voor de bachelor bescheiden en relevant dient te zijn voor de situatie/opdrachtgever, voor de master diepgaander en relevant voor het vakgebied en voor de promovendus groot en relevant voor maatschappij en wetenschap.

Deze fase is een uitkijkje naar onderzoek op master- en promotie-niveau. Waar de werkelijkheid onder controle van het model staat, daar staat het model onder controle van de werkelijkheid. Analyseer of de toegepaste modellen bij het onderzoek aan de verwachtingen hebben beantwoord. Geef indien mogelijk aanbevelingen ter verbetering van die modellen. Ga je echt los en kom je uit op een geheel nieuw model. Tsjá. Dan is een doctorstitel wellicht een optie.

De bronnenlijst

U dient bij uw onderzoek de door u relevant geachte bronnen te selecteren en deze op te nemen in de bronnenlijst. Indien u in uw tekst gebruikt maakt van theorie, dan dient u in de tekst naar de bron daarvan te verwijzen en de bron in de bronnenlijst op te nemen. Verwijs in ieder geval bij de bespreking van het theoretisch kader naar deze bronnen. Het meest chique is dat te doen met voetnoten. Neem de bronnenlijst op aan het einde van uw rapport. Zorg ervoor dat naar iedere bron die u opneemt in de bronnenlijst ook in de tekst wordt verwezen.

De bronnenlijst kan bestaan uit naslagwerken, (wet)boeken, artikelen, you tube filmpjes weblectures, et cetera, et cetera. Voor het selecteren van artikelen in het veld van de bedrijfseconomie en de accountancy kan bijvoorbeeld worden verwezen naar het blad 'Maandblad Accountancy en Bedrijfseconomie (MAB) en het blad 'Accountant' dat wordt uitgegeven door de Nederlandse Bond van Accountants (NBA). Het blad 'Accountant' verschijnt sinds 2011. De voorgangers van dit blad waren het blad 'De accountant' uitgegeven door het NIVRA en de 'De accountant adviseur' uitgegeven door de NOVAA.

Hierna worden een aantal voorbeelden gegeven van de wijze waarop de bronnen in de bronnenlijst (na de conclusies in uw rapport) en de verwijzingen in de tekst van uw rapport moeten worden opgenomen. Aangetekend wordt dat bijvoorbeeld ook gebruik kan worden gemaakt van de APA/Harvard-richtlijnen.

Andriessen, 2011	Andriessen, D., Kwaliteitscriteria afstudeeronderzoek domein MFR, Inholland, 26 mei 2011.
Andriessen, 2014	Andriessen, D., Dimensies van onderzoek in het HBO, Inaugurele rede, HvU, 10 april 2014
Bergh, 2000	Bergh, B.D., Bestuurlijke informatieverzorging: <i>een geestige materie</i> , De Accountant, Januari 2000.

Bergh, 2014 Bergh, B.D., Handleiding praktijkopdrachten administratieve organisatie, 1994-heden, Versie 2014-04-20.

Bergh, 2017 Bergh, B.D., Bestuurlijke informatieverzorging: *een geestige materie*, Digitaal Leerboek, www.dewereldvolgensbergh.nl, 1994-heden, Versie 2017-01-13.

Bergh, 2019 Bergh, B.D., Handleiding praktijkopdrachten bij organisaties, www.dewereldvolgensbergh.nl, 1994-heden, Versie 2019-07-11.

Cliteur, 1997 Cliteur, P. B., De filosofie van mensenrechten, Aers Aequi Libri, Nijmegen, 1997.

Coase, 1991 Coase, R.H., Nobel prize lecture, Nobelprize.org, The Institutional Structure of Production, http://nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/1991/index.html, 1991.

COSO-ERMF, 2004 COSO-ERMF, Enterprise Risk Management – Integrated Framework, 2004.

COSO-ICF, 2014 COSO Enterprise Risk Management – Integrated Framework, 2004.

Van Egten, 1991 Egten C.A. van, G.J. van der Pijl, Het beoordelen van de kwaliteit van informatie in organisaties, Informatie, pp. 223-229, nr.4, 1991.

NlvRA, 1994 Gedrags- en beroepsregels registeraccountants, NlvRA, Amsterdam, 1994.

Goethe, 1982 Goethe J.W. Von, Faust EEN (1808) en TWEE (1832), pagina 77 en 78, Wereldbibliotheek bv, 1982.

Inholland, 2013 Onderzoeksmodel Finance, Inholland, 7 juni 2013.

Kaplan en Norton, 1992 Kaplan R.S., D.P. Norton, The balanced scorecard – measures that drive performance, Harvard Business Review January-February, 1992.

Leeuwen, 2010 Leeuwen, O.C. van, Het vertrouwen in overheidsrapportages staat onder druk, Maandblad voor Accountancy en Bedrijfseconomie, September 2010.

Leeuwen, Van en Bergsma, 2012 Leeuwen O.C. van, J.B.T. Bergsma, Bestuurlijke informatieverzorging in perspectief, 1^e druk, Noordhoff, 2012.

Limberg, 1966 Limberg, Th. (1966), Bedrijfseconomie: verzameld werk van Prof. Dr. Th. Limberg jr., Kluwer, Deventer, 1966.

Ostrom, 2009 Ostrom, E., Nobel prize lecture, Beyond Markets and States: Polycentric Governance of Complex Economic Systems, Nobelprize.org, http://nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2009/, 2009.

Simons, 1995 Simons R., Control in an age of empowerment, HBR, March-April 1995

Starreveld & Van Leeuwen, 2004 Starreveld R.W., O.C. van Leeuwen, H. van Nimwegen, Bestuurlijke informatieverzorging, Deel 2A, Fasen van de waardenkringloop, 5^e druk, Noordhoff, 2004.

Starreveld en Van Leeuwen, 2007 R.W., O.C. van Leeuwen, Bestuurlijke informatieverzorging, Deel 2B, Typologie van bedrijfshuishoudingen, 5^e druk, Noordhoff, 2007.

Williamson, 2009 Williamson, O., Nobel prize lecture, Nobelprize.org, Transaction Cost Economics: The Natural Progression http://nobelprize.org/nobel_prizes/economics/laureates/2009/, 2009.

Wikipedia, 2010 Wikipedia, Het Enron schandaal, <http://nl.wikipedia.org/wiki/Enron>, 12 mei 2010.

Bijlage 0 Opdrachtbevestiging

Het verdient het aanbeveling om de opdracht te laten bevestigen door de opdrachtgever om het risico op een verwachtingskloof te verminderen.

Bijlage 1 Tijdsplanning, risico's en voorwaarden

De uitvoering van de opdracht				
Activiteit	Begindatum	Einddatum	Risico's	Voorwaarden
1 Voorbereiden				
2 Data verzamelen				
3 Data analyseren				
4 Rapporteren				
5 Verdedigen				

Bijlage 2 Gespreksverslagen

.....